

გაზეთი ღირს:

თვე	მან.	კ.	თვე	მან.	კ.
21	10	—	6	6	—
11	9	0	5	5	50
10	8	5	4	4	75
9	8	—	3	3	50
8	7	2	2	2	75
7	6	5	1	1	50

ცალკე ნომერი — ერთი შაბათი.

ივერი

სიკოლომის ქუჩა, 21.

ტფილისი.
გაზეთის დასაბარებლად
 და განცხადებათა დასაბეჭდად
 უნდა მიმართონ რედაქციას და წერა-კითხვ
 გამაგრც. საზოგადოების კანცელარიას.
ფასი განცხადებისა:
 ჩვეულებრივი სტრიქონი პირველ გვერდზედ
 16 კაპ. მეორეზედ — 8 კაპ.

„ივერის“ ტელეფონი № 227

„ივერის“ ტელეფონი № 227.

გრიგოლ ვებრას ძე და ბარბარე გაბრიელის ასული მამაძის გულითადის მწუხარებით აუწყებენ ნათესავთა და ნაცნობთა გარდაცვალებასა თაგისის ვაჟი-შვილის მეორე კლასიკურ გიმნაზიის მოწაფის **ალექსანდრე გრიგოლის ძის მამაძის** და სთხოვენ მობრძანდნენ 11 თებერვალს, ავღაბარში საკუთარს სახლში, №2 მიცვალბულის გასასვენებლად წმინდა მარინეს ეკლესიაში. ხოლო დასაფლავება იქნება პეტრე პავლეს სასაფლაოზე. (1-16-1)

იოსებ ივანეს ძე მისიშვილი და დედა მისი მართა მამაძის ასული უმორჩილესად სთხოვენ ნათესავთა და ნაცნობთა რათა ინებონ მობრძანება 11 ამა თებერვალს დილით 10 საათზე ანჩისხატის ეკლესიაში, სადაც იქნება გარდახდლი წლის წირვა პირველის — მამისა და მეორესი — ქმრის **ივანე იოსების ძე მისიშვილის** სულის მოსახსენებლად. (1-15-1).

ახალი ამბავი

* ახალ ქალაქი (ჯავახეთი): ჩვენ მხოლოდ 3 თებერვალს მივიღეთ დეპეშა, რომ გარდაიცვალა საქართველოს საუკეთესო მწყმსთ-მთავარი იმერეთის ეპისკოპოსი გაბრიელი. ყველა დიდად შეაწუხა ამ ამბავმა. მეორე დღესვე მღვდელმა იოსებ ჩიტაძემ მრავალის ხალხის თანადსწრებით გარდაიხდა პანაშვიდი განსვენებულის სულის მოსახსენებლად

დამოკლე და გრძობიერი სიტყვაც წარმოსთქვა გაბრიელ ეპისკოპოსის მოღვაწეობის შესახებ.
 * * ქ. ნუხა: ხუთშაბათს, პირველ თებერვალს აქაურმა ქართველებმა გარდავიხადეთ პანაშვიდი ადგილობრივის სამართაილიდებლო ეკლესიაში ზენის დაუფრწყარის მწყემსთ-მთავრის გაბრიელის სულის მოსახსენებლად. მამა დავით უთიაშვილმა პანაშვიდის წინ გრძობით სავეს სიტყვა წარმოსთქვა გარდაცვალებულის მოღვაწეობის შესახებ წინაშე ეკლესიისა და ქართველ საზოგადოებისა.
 * * დიდ-მარხვის მესამე კვირას,

ფელეტონი

პასუხი ბ-ნ ზ-ს.
 „ნამუსიკ კაი საქონელია“ ჩვენში ანდახათ იტყვიან.

შარშან ტფილისში ყოფნის დროს ვიციდეს სხვათა შორის პატარა წიგნაკი: „ლიბიტრი ბაქრაძე. თბილ. 1891. წ. კ.“ (ზაქარია კიკინაძე). ბევრჯერ შემხვედრია უთავბოლო და უსაფუძვლო ლაპარაკი ჩვენ ქურნალ-გაზეთებში ჩემ მწერლობაზედ და მე პასუხი არ გამოცია, მაგრამ რაც ამ პატარა წიგნში წავიკითხე, იმან ყველას გადააქარბა. ესლა თუ ორიოდ სიტყვით პასუხს ვაძლევ ბ-ნ ზ-ს არა იმიტომ, რომ ავტორი ამა წიგნაკისა, ან იმის ნაწერი პასუხის ღირსი იყოს, არამედ იმიტომ, რომ ჩემზედ არის ლაპარაკი განსვენებული დ. ბაქრაძის გამო, რომელმაც დიდი ღვაწლი დასდო ჩვენი ქვეყნის წარსულის შესწავლაზე და რომლის ცხოვრების აღწერა ღირსია, რომ ჰემარტებაზე იყოს დაფუძნებული და არა სიცრუეზე.
 აქ მოვიყვან მოკლედ თითოეულ მუხლს, რის გამოც ვითომ დ. ბაქრაძე მე მემღერებოდა და ვეცდები თავი ვიმართლო იმ სამსჯავროს წინ, რომელშიაც ბ-ნ ზ. კ-ს უკისრია ბრალმდებელის თანამდებობა, თითქოს ბ-ნ ბაქრაძეს იმისთვის ეანდერ-

ძოს (ძველებურათა ჩვენებურათა) „ჩემი სისხლი იძიეო“. არ ვიცი საილამ გამოუჩნდა განსვენებულს ასეთი ჭირისუფალი! ეს სწორედ კრილოვის „დათვისა და კაცის მეგობრობას“ მოგვაგონებს. აი სწორედ ამგვარ მეგობრებზე თქმულა: ღმერთო, მისხენ მეგობრებისაგან, და მტრებს-კი მე გავცემ პასუხსაო. ყველანი სიკვდილის შვილები ვართ და, მგონი, არავინ ისურვებს, რომ ბიოგრაფმა სამარეშიაც არ მოასვენოს და ტყუილ-უბრალოდ წასჩუბოს ვისმეს.
 პლ. იოსელიანთან თურმე დ. ბაქრაძეს დიდი მეგობრობა არა ჰქონდა, არც დ. ჩუბინოვთან, მაგრამ, მე ხომ ბაქრაძე, ბ-ნ ზ. კ-ს სიტყვით, სულ მანადგურებდა. ბ-ნი კ-ე თავის წიგნში, თითქმის სამ გვერდზე (22-24) სულ ჩემზე ლაპარაკობს. აი რას ამბობს:
 ა. „ეს (დ. ბაქრაძე) დიდად ემღერებოდა ცაგარელს, მეგრული ენის აღორძინების საქმეთ (მიზნებად?) სულ მას და მის მოღვაწეობას სთვლიდა. ისე არ მოიგონებდა ბ-ნ ცაგარელს, რომ მასზე კიცხვა და გმობა არ დაეწყო... აგრე მეგრული ეტიუდები შეადგინა, ვითომ ფილოლოგიურს მეცნიერებას შესძინა რამეო, ის-კი არა ენების მეტი არა მოიტანა-რაო. მეგრული ენის ანბანს მან დაუდო საფუძველიო“.
 ამას დ. ბაქრაძე არ იტყოდა, რადგან, ჯერ ერთი, მეგრული ენის გა-

შაბათს, 24 თებერვალს, იმართება წერა-კითხვის გამავრცელებელ საზოგადოების სასარგებლოდ სალიტერატურო და სამუსიკო საღამო ძლიერ ვრცელ პროგრამით. მონაწილეობას მიიღებენ საუკეთესო მომღერალნი, დამკვრელნი, მსახიობნი და მკითხველნი.
 * * ტფილისის გუბერნიის შემდეგ ქალაქებში — დუშეთსა, სიღნაღსა, თელავსა და ახალციხეში, სადაც შემოკლებული საქალაქო მმართველობა იქნა შემოღებული არჩევანები 7 აპრილისათვის არის დანიშნული. ქალაქის საქმეთა საგუბერნიო მმართველობის მიერ დამტკიცებულ სიებით ამომრჩევლები ყოფილან ქ. თუშეთს — 133, სიღნაღს — 190, თელავს 395 და ახალქალაქში — 223. („ნოვ ობოზ.“)
 * * როგორც ვაზ. „ნოვოე ობოზ.“-ე სწერს, ოქროყანაში მცირე წლოვან დამნაშავეთათვის გახსნილს ახალშენში ამ ჟამად ხუთი მცირე წლოვანი დამნაშავე თურმეა. ერთი ამთავანი რაჟილამ არის, 16 წლისა, ხოლო დანარჩენი ოთხი ტფილისის მაზრილამ, ასე 10-დამ 13 წლისანი. მცირე წლოვან დამნაშავეთ უკვე დაიწყეს რუსულის წერა-კითხვის სწავლებაო, სწერს ვაზეთი.
 ჩვენის აზრით და სამართლიანობაც მოითხოვს ამ მცირე-წლოვან დამნაშავეთ უპირველეს ყოვლისა ჯერ სამშობლო ენაზედ ასწავლიდნენ

წერა-კითხვას, რადგანაც საღ და როგორც გამოიყენებენ უცხო ენას ისე, როგორც სამშობლო ენას. ესენი ხომ სპეციალურ სწავლისთვის არ იქმნებიან მოზადებულნი ამ ახალშენში და იქილამ ხომ გიმნაზიებში ან სხვა რომელსამე სასწავლებელში არ გადავლენ სწავლის განსაგრძობად; მაშ, რისთვის იქნება გამოსადეგი ვერ გავიგია. სამშობლო ენა კისულ სხვაა. ეს ენა დაბადებულამე შეუსწავლიათ და თუ ისწავლის რასმეს სასარგებლოს შემდეგშია, როდესაც ახალშენს თავს დაანებებს, ისევე ამ ენაზედ უკეთ ისწავლის, უფრო აღვიღალ.
 * * ამავე გაზეთის სიტყვით, საფოსტო განყოფილება ნავთლულის მოედანზედ სქმნება გახსნილი გროლკოს სახლში.
 * * აგრე სამი დღეა რუსეთის ფოსტა არ მიგვიღია, რადგანაც საქართველოს სამხედრო გზაზედ ზეგვებია ჩამოწოლილი. ერთს ადგილას რომ გასწმენდნ გზას, ახლა მეორე ადგილას ჩამოწვები ზვავი. გუშინაც არ მიგვიღია რუსეთის ფოსტა.
 * * ს. დანარი (ქვემო იმერეთი): ჩვენში ბევრგვარმა ავადმყოფობამ იჩინა თავი. საქონლის ჭირმა ლამის არის შინაურს პირუტყვს მთლად მუსრი გაავლოს. გაჩნდა აგრეთვე ყვავილი, რომელმაც ერთს დღეს ხუთი ადამიანი იმსხვერპლა და სხვა მრავალი სენიც გვეწვია: ტიფი, ფი-

ტრების ანთება და სხვანი. ყველა ამ ავადმყოფობათ ხელს უწყობს ცუდი ამინდები: თითქმის სამი კვირა განუწყვეტლივ სთოვს; თოვლი მეტად დიდი, ასე რომ ზოგიერთს სახლებს ბურული მთლად ჩამოანგრია. აქაურ მკვიდრ მცხოვრებთა სიტყვით, ასეთი დიდი თოვლი დიდიხანია არ ყოფილა. ხალხი მეტად გაკვირვებულია უსაფუძვავობის გამო.
 * * გომბორზედ დიდი თოვლია. დილითები და ფურგუნები ვერ მუშაობენ. მუშები სდგანან და გზას სწმენდენ. გზას ვიწროთაც ძლივს სჭირან და პატარა მარხილებით გაჰყავთ და გამოჰყავთ გალხი. თოვლის სიმაღლე 2 საყენამდეა, ზოგან 1 1/2 საყ. თელავში ამ ბოლოს დროს სიცივეები დაიჭირა.
 * * სოფ. ნატოჩაო, (სენაკის მაზრა): თოთხმეტს იანვარს დაიწყო დიდი თოვლი და მას აქეთ თითქმის ყოველ დღე თოვლს. ბარში სამ მტკაველზე მეტი თოვლი სძევს; მთებში-კი ექვსი მტკაველია. სოფ. ნატოჩაოში თავი იჩინა, სხვათა შორის, „კისერამ“. ამ სენმა ერთი თუ ორი ბავშვი კიდეც იმსხვერპლა. ყოველსავე ამას ხელს უწყობს დიდი სიცივე და ყინვები.
 * * სამეგრელო: სწორედ დიდი ზამთარია ახლა ჩვენსკენ. ასეთი დიდი ზამთარი თვალთ არ გვიანხავს. თოვლი ბლომად სძევს მთაში და ბარშიაც. ფუხარებს დიდი იმედილო.
 სვანურს ენაზე დაბეჭდილი „საქარისტიანო საზოგადოებისაგან“ სლოვარი მქონდა მე, რომელშიაც ამ ხუთი წლის წინად კარანდამით თვით სამეგრელოში ჩაურთე, ლაზების გამოკითხვით, სხვა-და-სხვა ნიმუშები იმათის სლოვარილამ, ზოგიერთი ფრაზები და გრამმატიკული ფორმები შედარებით მეგრულს ენასთან. როგორც მახსოვს, დიდი განსხვავება ვერა ვნახე-რა მეგრულში და ლაზურში. ის სლოვარი მინდოდა თქვენთვის გამოგზავნა, მაგრამ საუბედუროდ ვერ მიზოვნია. თუ რომ ვიპოვნე, შექვევლად გამოგიგზავნი. ბროსესთან დაიარებით, რასაკვირველია. ჩემ მაგიერ გულითადი პატივისცემა განუცხადეთ. იმედი მაქვს თქვენ მაგას და ეგ თქვენ დიდს შემწეობას მისცემთ ერთმანეთს. რაშია ც საქირო ვიყო თქვენთვის, ნუ დამზოგავთ. ყოველსავე თქვენს მონდობილებას დაუხარებლად შევასრულებ, თუ შევძლებ. დავშთები თქვენის წარმატების მარად მოსურნე დიმიტრი ბაქრაძე. 22 იანვარი, 1872 წელი“.
 ამ წერილიდგანა სჩანს, რომ 1) დ. ბაქრაძეს მეგრულისა, ლაზურისა და სვანური ენების გამოკვლევა მიუცილებელ საქიროვებლ მიჩანდა არა მხოლოდ ქართული ენისა, არამედ ქართული ისტორიის გასაგებათაც, 2) რომ თითონ დ. ბაქრაძემ გამოიგზავნა მეგრულ ენაზედ დაბეჭდი-

